

Доц. д-р Марин Русев

**СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, ПРЕДСТАВЕНИ ЗА УЧАСТИЕ
В КОНКУРСА ЗА ПРОФЕСОР (2003-2016)**

НАУЧНИ МОНОГРАФИИ, УЧЕБНИ ПОСОБИЯ И СБОРНИЦИ

1. Политическа география и геополитика в оригинал. Класиците. 1. – Съставители М. Русев, Г. Рачев, София, 2003. (160 стр.) *сборникът е допълнен и преработен през 2009 година: Политическа география и геополитика в оригинал. Класиците. 2.* – Съставители М. Русев, Г. Рачев, София, 2009. (286 стр.)

Сборникът се състои от трудно достъпни за читателя публикации. Представени са едни от най-значимите за класическата политическа география и геополитика автори и част от техните фундаментални трудове. Той може да бъде полезен за студенти, изучаващи география, философия, история, политология, международни отношения, както и за всички, които се интересуват от тази специфична и атрактивна част от научното познание. Съставителите се надяват изданието да компенсират частично липсата на класически трудове по политическа география и геополитика на български език.

Представените статии на Ф. Тютчев, Фр. Ратцел, А. Маън, Х. Макиндер, Й. Цвийч, П. Бицили, П. Савицики, Ж. Радев, Н. Трубецкой, Кр. Дрончилов, К. Хаусхофер, А. Иширков, Х. Хасингер, Ив. Батаклиев и Д. Яранов са от края на XIX и първата половина на XX век.

2. Русев, М., Обществена география. Избрани лекции, методологични указания, информационни ресурси. София, 2008. (664 стр.)

Книгата засяга важни аспекти на обществената география – статут в системата на науките, обектна и предметна същност, вътрешна структура, основни методологични изследователски подходи. Главните научни акценти в нея са в областта на културната и политическата география, геоглобалистиката, устойчивото развитие, социално-икономическата география, геоикономиката, световното стопанство, регионалната география на света, обществената география на България. Представени са над 3000 информационни източника, даващи историческа и актуална информация по обществена география или близки до нея научни направления. Голяма част от анализа е обвързан с допълнителни информационни ресурси, включително бърз достъп до конкретни електронни източници в интернет.

3. Нарцис Гъдев. Из творчеството на един забележителен интелект. Паметен сборник. – Съставител: М. Русев. София, 2009. (168 стр.)

Сборникът е в памет на незабравимия колега Нарцис Гъдев по повод петата годишнина от неговата ранна смърт. Представени са по-важните му научни трудове в областта на обществената география, както и значими фрагменти от неговия съзнателен живот и духовно творчество. Книгата е уникална по своята същност, но не заради замисъла на издателите му. Тя е олицетворение на едно от неподправените автентични откровения в науката, културата и изкуството, въплътено в един кратък, но съдържателен духовен живот.

4. Русев, М., П. Владимирова, Електорална география на България. София, 2010. (280 стр.)

В книгата се изследват пространствените географски аспекти на електоралното поведение и изборните резултати в България през периода 1990–2009 г. Анализирани са всички проведени общи парламентарни, президентски, местни и наднационални избори. За статистическото им представяне и онагледяване са използвани много таблици, диаграми и картограми. Направен е опит за макропространствено обобщаване на изборните резултати през изследвания 20-годишен период. Формулирани са изводи за циклично развитие на електоралното поведение и изборния процес в страната. Изведени са значими връзки между регионалните особености на географското пространство и електоралните предпочитания на населението.

5. Петров, П., Д. Дончев, Ст. Карастоянов, М. Русев, М. Кирилова, География и икономика, 10 клас. Анубис, 2012. (192 стр.)

Учебникът представя природната и социално-икономическата география на България. Одобрен е от МОН и е предназначен за задължителна подготовка на учениците от 10 клас на българското училище.

6. Новата икономическа география: теория и практика. Научен семинар, СУ „Св. Кл. Охридски“, 23.11.2012 г. Сборник. Съставителство и редакция: Н. Димов, М. Русев, Р. Недков. София, 2013. (172 стр.)

Сборникът представя изнесени доклади и изказани мнения по време на организиран в Софийския университет научен семинар. В него се анализират постижения и проблеми на един от значимите интердисциплинарни подходи в съвременната наука, придобил известност под наименованието Нова икономическа география. За страни като България значението на тази модерна концепция и на тематично представените идеи кореспондира пряко с трудните времена на социално-икономически трансформации и свързаните с това пространствени диспропорции на развитието.

Сборникът е посветен на юбилейни за българската научна традиция събития.

7. Русев, М., В. Сулеменко, Ст. Полименов, М. Делчев, Ц. Ценова, География и икономика за 5 клас. София, Архимед, 2016. (136 стр.)

Учебникът представя базова информация за Земята като космическо тяло, за нейната повърхност, климат, води и природни зони. Разглеждат се основните обществени и стопански процеси на планетата. Изясняват се главните природни особености, демографски и стопански характеристики на Африка и Антарктида. Учебникът е одобрен от МОН и е предназначен за задължителна подготовка на учениците от 5 клас на българското училище.

8. Русев, М., Политическа география, геополитика и сигурност. София, 2017. (192 стр.) – електронно издание (https://www.uni-sofia.bg/index.php/bul/universitet_t/fakulteti/geologo_geografski_fakultet/oficialni_izdaniya)

Представени са авторски идеи за интердисциплинарния статут на политическата география, геополитиката и геостратегията и техните методологично дефинирани връзки с проблемни и прагматични изследователски области като сигурност, конфликтология, електорална география, регионална политика/стратегия, местно самоуправление и други. Обоснована е продължаващата висока значимост на традиционния геополитически анализ при дефиниране на главните вектори на взаимодействие и противодействие между световните силови центрове. Традиционното схващане за геополитическа структура на света е адаптирано спрямо съвременните културно-политически, социално-икономически и научно-технологични реалности. Предлага се по-ясно разграничаване на дефинициите за политическа география, геополитика и геостратегия на основата на техния сложен интердисциплинарен статут. Предлага се авторова схема за представяне на геополитическото положение като най-важна и концептуална подкатегория на системната категория географско положение. Въвеждат се иновативни дефиниции за активна и пасивна геостратегия. Анализира се мястото на България в геополитическата структура на света, Европа и Балканите. Апробират се варианти за нейно геостратегическо поведение при потенциално възможни изменения на политическата карта на Балканите.

НАУЧНИ СТУДИИ И СТАТИИ

9. Русев, М., Кратък очерк върху развитието и същността на политическата география и геополитиката. – В: Политическа география и геополитика в оригинал. Класиците. I. София, 2003. (с. 9-16)

Представени са основни етапи, ключови автори и философско–религиозни течения, допринесли за формирането на политическата география като интердисциплинарен клон на научното познание.

10. Русев, М., Б. Колев, Изменения в типологичната геоикологична класификация на страните в Европа през 1990-2000 г. - Проблеми на географията, кн. 3-4, 2003. (с. 89-102)

Извършени са типологични геоикологични класификации на страните в Европа през 1990 г. и през 2000 г. Основен критерий при избора на показатели е достигнатата степен на антропогенен натиск в отделните страни. Като основен метод на изследване се използва един от вариантите на многомерния статистически анализ – т. нар. “Вроцлавска таксономия”. Сравненията дават възможност да се формулират важни изводи за динамичните социално–икономически и геоикологични изменения в европейските страни през последното десетилетие на ХХ в.

11. Русев, М., Геополитическа интерпретация на съвременните българо-турски отношения. - Демократически преглед, книга 51, 2003. (с. 188-191)

Направен е анализ на перспективите в съвременните българо-турски отношения през призмата на съвременните геополитически реалности. Дадена е оценка за значимостта на Турция като фактор на Балканите и другите съседни региони. Представени са геополитическите ѝ предимства и потенциал за социално-икономическо развитие. Застъпена е тезата, че безконфликтното съседство, освободено от историческите идеологии и политическата конюнктура е рационален, логичен и европейски път за двустранно взаимно изгодно сътрудничество.

12. Русев, М., Анатомия на глобалното противостоене от гледна точка на класическата геополитика. - Геополитика, бр. 4, 2005. (с. 5-24)

Разкрива се геополитическата структура на света, като се формулират главните ѝ структурни елементи – Големи пространства, санитарни кордони, геополитически възли, геостратегически ключови пространства, конфликтни зони. Представя се сакралната основа на вечните форми на противостоене между Изтока и Запада, Севера и Юга, таласократиите и телурократиите. На тази база се дефинират геополитическата същност и значимост на Балканите и България. Разглеждат се геополитически дефинирани сценарии за отношенията на България с нейните съседни страни и региони.

13. Русев, М., Комплексна стопанска ефективност в европейските страни (класификационни и типологични аспекти). - Год. На СУ “Св. Климент Охридски”, книга 2 – География, т. 96, 2005. (с. 153-167)

За типологизация и класификация на европейските страни могат да бъдат използвани различни критерии и показатели – географски, културно-политически, обществено-икономически, геоикологични. Най-използвани сред тях в днешно време са обществено-икономическите критерии и показатели.

Особено важни критерии за съвременното развитие са нивото на осигуреност с природни ресурси, степента на антропогенно въздействие върху природните системи, еколого-икономическа ефективност, грамотността на населението, очакваната средна продължителност на живота и т.н. Те имат специфично значение за устойчивото развитие – концепцията, която се налага в качеството на нов критерий при съвременната типологизация на страните. Представен е разработения от автора метод за ранжиране и типологизация на страните чрез тяхната комплексна стопанска ефективност за периода 1996-2001 г. Типологизацията на страните в Европа посредством традиционни и съвременни критерии и показатели дават аналогични изводи за относителното изоставане на едни и същи страни. За съжаление, България принадлежи към тази група, а нейното изоставане в процеса на преход към устойчиво развитие в сравнение с останалите държави от континента е огромно.

14. Русев, М., Ранжиране и типологизация на областите и общините в България от гледна точка на устойчивото развитие. – Год. на СУ “Св. Климент Охридски”, книга 2 – География, т. 97, 2005. (с. 151-159)

През периода 1944-1989 г. плановото моделиране на териториални пропорции в произволно избрани административни граници е приоритет в регионалната политика на България. След 1989 г. регионалните различия се задълбочават. Евроатлантическата ориентация на страната изисква нови принципи при регионалното деление на страната, съответстващо на целите на ЕС. В качеството на най-важен критерий за стопанската дейност традиционно се използва финансово-икономическата ефективност. През ХХ в., в качеството на равностойни критерии постепенно се налагат социално-икономическата и еколого – икономическата ефективност. За тяхното дефиниране на ниво макро-, мезо- и микрорегиони в България се предлага да се използва нов математически метод, основан на географска логика.

15. Русев, М., Европейската интеграция на Турция – геополитическа амбиция, необходимост или реалност. – Геополитика, бр. 4, 2006. (с. 52-60)

Европейските перспективи на Турция са разгледани през призмата на геополитически реалности в Европа и Близкия Изток, където страната е основен фактор, а перспективите от гледна точка на демографско и икономическо развитие сочат посока на едно непрекъснато нарастване. Тези геополитически реалности са предмет на двузначна интерпретация от страна на нейните партньори и съседи, преследващи специфични свои интереси на база собствената си геополитическа тежест и стремежи. Така Турция бива възприемана и като източник на рискове и страхове, наследени от идеологизирано историческо минало, и като прагматични перспективи за положителен принос в изграждането на Общия европейски дом. Тезата за възможно оптимално положително влияние и съществен принос на европейската интеграция на Турция е аргументирана чрез статистическа и

аналитична информация, засягаща демографски процеси, достигнати активни икономически връзки и осъществени културни контакти. Те са представени като реални резултати, въпреки колебливите движения на интеграционния процес.

16. Roussev, M., P. Vladimirova, La géopolitique interne des régions multiethniques en Bulgarie et poids electoral des communes de Kardjali. – Complexul Muzeal Bistrita Nasaud. Studii si Gergetari, Geology – Geography, 12, Bistrita, 2007. (s. 151-160).

Геополитически изследвания могат да се използват не само за междудържавните отношения. Пример за това е концепцията на Ив Лакост за т. нар. „вътрешна геополитика”. В нея се акцентира върху електорални нагласи на отделни личности или общности на микро- и мезо- равнище.

Един от дискуссионните проблеми на българската избирателна система засяга т. нар. “цени на мандатите”, „регионална несправедливост” и особено в “етническа несправедливост” на изборните резултати. С най-голямо значение за пространствено-етническите „деформации” на изборните резултати са значителните разлики в степента на електоралната мотивираност и активност.

При изследване на изборите след 1990 г. може да се формулира извода, че една конкретна част от общините в България осигурява 20-23 % от мандатите в Народното събрание. В тях живеят едва 19 % от населението и се произвеждат около 15 % от БВП на страната. Българската етническа общност в тях е под 80 % от населението. Отличават се с изоставащо развитие. Още по-големи контрасти между територия, население, гласове и мандати се наблюдават в общините с над 50 % население от небългарските етнически групи. Територията им е 12,1 % от територията на страната, населението – 6,5 %, а БВП – 4,5 %. При около 7 % от гласоподавателите и 7-8 % от действителните гласове, те осигуряват около 50 % от представителите на ДПС в Парламента. Най-висока степен на „етнически вот” се наблюдава в 9-ти многомандатен избирателен район – Кърджали.

17. Русев, М., В. Шопова, **Основни методологични подходи при разработване на глобални и регионални стратегии за устойчиво развитие.** – Геополитика, бр. 2, 2008. (с. 5-16)

Научно обосноващите подходи при дефинирането на многоаспектната глобална тематика изискват разграничаването взаимно обвързани процеси, засягащи глобалните промени, произтичащите от тях проблеми и необходимостта от провеждането целенасочена политика за решаването им. Географската наука поставя като техен общ знаменател въпроса за пространствените лимити на развитието. От тази гледна точка се изяснява и същността на политиките и стратегиите за преход към устойчиво развитие. В тази връзка се разкриват редица институционални аспекти на глобалната геоecологична политика и нейните производни регионални аспекти. Част от тях отчитат и мястото на България в общото континентално и глобално пространство.

18. Русев, М., Типологична класификация на страните в света. - Год. на СУ "Св. Кл. Охридски", книга 2 – География, т. 98, 2007. (с. 155-171)

Традиционните методи за типологична класификация на страните в света използват предимно икономически критерии и показатели. За съставянето на реална типологична класификация е необходимо да се използва комплекс от критерии и показатели. Представена е по-детайлна класификация на страните в света. Анализират се 35 високоразвити, 36 относително високоразвити, 70 средно развити и около 100 слаборазвити (развиващи се) страни в света. Типологичната класификация отразява влиянието на дългосрочни и конюнктурни тенденции и фактори. Получените резултати са следствие от инерцията на съвременното развитие и трябва да се актуализират периодично.

19. Русев, М., Възможен ли е изход от блокадата: транспортното географско положение на България в интегрираща се Европа. – Геополитика, бр. 3, 2008. (с. 39-41)

В контекста на геополитическото положение на България е направен анализ и оценка за перспективите и проблемите пред развитието на адекватна на пазарните изисквания транспортна система и инфраструктура. Инженерният напредък при пътното строителство и икономическата логика за рационализация на транспорта следва да са подкрепени с последователна инвестиционна политика на държавата поради високите разходи за изграждането ѝ. Констатацията към момента е, че много повече усилия се влагат и горепосочените условия се изпълняват в много по-голяма степен от съседните държави, което е в ущърб на икономическите интереси на страната.

20. Roussev, M., Political-Geographic, Geopolitical and Geostrategic Dimensions of Security. – In: Bulgarian Journal of International Law. Volume I, Issue 2, Year, 2009 (pp. 36-43).

Сигурността се възприема като основна цел на държавата и в този смисъл тя попада в полето на изследване на много научни дисциплини. Доколкото държавата се разглежда като обект в пространството, сигурността попада и в изследователското поле на политическата география, геополитиката и геостратегията. Сигурността от гледна точка на държавата има както външни (международни), така и вътрешни измерения, породени от социално-икономически и политически фактори (вътрешна геополитика). Към втората група се причислява и електоралната география, която отразява регионалните интереси и политика. Съчетанието на неблагоприятни демографски и социални тенденции, геополитическото положение на България, нейната относително бедна ресурсна база в регион на конфликтни зони и пресичащи се интереси на световни и регионални сили, са предизвикателства пред националната сигурност на страната

21. Roussev, M., Interdisciplinary Status and Spatial Nature of Geostrategy [w:] “Stare i nowe” problemy badawcze w geografii społeczno-ekonomicznej. Pod redakcją Sławomira Sitka, Zeszyt 3, Sosnowiec, 2012. (s. 7-25)

Направен е опит да се използва методологичния потенциал на цялостна комбинация от значими социални научни направления. В стремежа за извършване на изчерпателен геополитически и геостратегически анализ, като обща основа е хронологичната същност географското пространство, в неговото природно и социално измерение. Представени са междудисциплинарните връзки културна и политическа география, геополитика и геостратегия. Специално внимание е отделено на интеграционните аспекти в модерната геостратегия.

22. Rusew, M., Przestrzenne, dyfuzyjne wektory w Europie jako wskaźnik typologiczny [w:] Europa od Atlantyku do Pacyfiku. Europejska myśl integracyjna po 2004 roku. Redakcja naukowa: Arkadiusz Meller, Leszek Sykulski. Częstochowa 2013. (с. 25-31).

Представя се дебат за естеството на вътрешни и външни, културни и политически граници на Европейското цивилизационно пространство, както типологии, така и класификации на социално-икономически изследвания. От историческа и географска гледна точка в днешно време се акцентира върху два основни вектора на дифузията на идеите в пространството, а именно запад - изток и север - юг. В проучвания са използвани нови показатели и индикатори.

Пространствената диференциацията на съвременните цивилизационни процеси е комплексен резултат от продължителните влияния на множество фактори от природен и социален характер. Пространствената диференциация е основната база на възникването и развитието на географската наука, включително и странознанието. В същото време пространствена диференциация стои в основата на развитието на алтернативни социални схващания и е обект на изследвания за редица други научни области.

23. Roussev, M., Dimensions of Security, Methodological Characteristics and Structure of Geographical Science. – In: Geopolitics: Grounded in the Past, Geared Toward the Future. Edited by Leszek Sykulski, Częstochowa, 2013 (pp. 41-46)

Разгледаната е връзка между гарантирането на сигурност и приноса на географията като наука с нейните теоретични основи, методологичен инструментариум и практическо приложение, за постигането ѝ. Тази връзка е естествена, доколкото обекта е един и същ. На анализ е подложена нейната вътрешна диференциация при запазване на теоретичния ѝ интегритет и ефектите от дифузията с други научни направления.

24. Русев М., Географска ефективност, справедливост и стратегия: основни взаимни зависимости. – Проблеми на географията, 1-2, 2012 (с. 27-33).

Представени са класическите и съвременните тенденции и формулиране на ефективността от гледна точка на комплексните изисквания на обществото и концепцията за устойчиво развитие, в т.ч. географска ефективност и геоекологична ефективност на глобално и регионално ниво. Справедливостта като философска интерпретация на политически и икономически неравенства се пречупена и се проявява най - отчетливо на териториален признак. Реалистичните стратегии, базирани на пространствени анализи и целящи географска ефективност са част от практическия отговор на съществуващите не(справедливост)

25. Нургалиев, Р., М. Русев, Индикативни аспекти на географската ефективност в България. – Геополитика, 3, 2012. (с. 7-17)

Географската ефективност е разгледана като комплексен инструмент за оценка на регионалните различия в страната на база нейните региони и области. Посочени са специфичните индекси и критерии за икономогеографски анализ – индекс на локализация, коефициенти за локализация и специализация. Направените на тази база изчисления на ниво региони и области в България показват наличие на секторни дисбаланси на териториално ниво.

26. Roussev, M., A. Avdjiev. The Geographical Position – an Indicator of Turkey's Geopolitical Identity – In: Territories and Identities in Central, Eastern and Southeastern Europe. Instytut Geopolityki, Częstochowa , 2014 (с. 225-241).

Геополитическата идентичност на дадена страна е понятие, директно свързано с географското ѝ положение, като това разбиране не се ограничава тясно само до нейното географско разположение, а се взима предвид нейния геополитически потенциал. На базата на класическите дефиниции в геополитиката Турция е пример за държава, съчетаваща в своето географско положение значителен потенциал за влияние и съпътстващите го обективни предизвикателства пред геополитическата ѝ идентичност. Геополитическата тежест на страната е представена чрез географски паспорт и други социални и етно-конфесионални показатели и дадености, предпоставки за възможностите за потенциално влияние над нейните партньори. Те са съвременните активни компоненти, които катализират многопластови културно-цивилизационни наслоявания от миналото, допринасящи за сегашната геополитическо положение Турция да е едновременно и източник и кръстопът на специфични модели на политическо и културно развитие.

27. Русев, М., България – обща и регионална география на песимизма. – Геополитика, 6, 2013. (с. 5-11)

Географското положение на България, демографските и социално-икономически тенденции в страната са причина за сериозно безпокойство. Въпреки че страната и населението са облагодетелствани от благоприятни природни условия, територията ѝ не се разглежда от много нейни граждани като желано и перспективно място за живот и развитие. Досегашните управленски политики не успяват да осигурят нормални условия за оного национално развитие. Нарушени са значими регионални пропорции.

28. Русев, М., Силистра-Кълъраш: геостратегически приоритети и комплексна ефективност на третия мост между България и Румъния. – Геополитика, 5, 2014 (с. 16-26)

Перспективите за изграждане на нов мост на р. Дунав в Североизточна България между Силистра и Кълъраш се разглеждат чрез перспективите на регионалната политика на Европейския съюз, както и от гледна точка на българския общонационален и регионален интерес. Стратегическото значение на моста за свързване на пазарите на страните от Черноморския басейн и очакваните допълнителни ефекти за общото икономическо развитие на Силистра, Кълъраш и прилежащите им региони е открито на фона на цялостното изоставане на тези региони в инфраструктурно отношение. Направен е сравнителен анализ с други проекти за мост над р. Дунав между двете страни на база природо-географски дадености и възможности за достигане на ползи от подобна инвестиция до възможно най-широк кръг обхват на населението в съответните области на двете държави.

29. Русев, М., Геоенергийна ефективност и споделена регионална справедливост. – Ютилитис, януари-февруари, 2014. (с. 42-46)

В съвременното постиндустриално общество измерването на ефективността на дадена човешка дейност надхвърля чисто финансово-икономическите и технически разбирания за този универсален критерий. Социалните, екологичните и морално-етични аспекти на глобални и регионални предизвикателства в областта на енергетиката промениха съществено обществените нагласи за бъдещето на отрасъла. Сред тях е очакването за постигане на относителна регионална справедливост на база разпределение и консумиране на ползите от този ключов стратегически отрасъл и неутрализиране на негативните последствия върху потърпевшите от директни и индиректни ефекти на този антропогенен натиск върху геосистемите, независимо от директния принос при формиране на ефективните ползи.

30. Русев, М., Ф. Еллез, Граници и граничност – основни дефинитивни аспекти. – Геополитика, 4, 2016 (с. 165-171).

В изследването са дефинирани от теоретична гледна точка понятията граница, граничността и други, производни и свързани тях сходни, като ключови термини от гледна точка на географската наука и по-конкретно политическата география. Даден е кратък, стегнат преглед на основните автори, в чиито трудове същността на границата е основен обект на изследване, както и схематична типологизация на границите. Интердисциплинарността при изследване им като обект на множество науки е открит като основен принцип при изготвянето на изчерпателни дефиниции, доколкото наред с чисто пространственото си значение за разграничение и свързване на географски обекти, границата има своето съществено социалнокултурно значение в обществените отношения вътре в страните и между народите на страните. Доколкото процесите и явленията имат освен пространствен и времеви характер, историческите промени на границите са предмет непрекъснато преосмисляне и интерпретация като дефиниция на географията. Границата с нейното ключово практическо значение е разгледана както от гледна точка на съвременните процеси на глобализация, така и в частност като геополитически фактор на такъв исторически експлозивен район като Балканския полуостров и неговите динамично променящи се граници през целия ХХ век.

ПУБЛИКУВАНИ ДОКЛАДИ В СБОРНИЦИ ОТ НАУЧНИ КОНФЕРЕНЦИИ

31. Rousev, M., Spatial Essence of Global Model “Center-Periphery” from the Point of View of Theory of Diffusion of Innovations. - In:

Human Dimensions of Global Change in Bulgaria. First International Conference - 22-24 April 2004, "St. Kliment Ohridski" University Press, Sofia, 2005. (pp. 89-92)

Съвременният географски модел на световното стопанство се характеризира с непрекъсната хронологична и хорологична динамика. Традиционно неговите най-големи пространствени фрагменти се обозначават като център, полупериферия и периферия. Според теорията на дифузията на нововъведенията в центъра се зараждат нововъведенията, чието разпространение засяга първо най-близко разположените пространства от полупериферията, а впоследствие и страните от периферията.

През втората половина на ХХ в. най-често използваното разделение на света е по географските посоки: капиталистически запад и социалистически Изток, богат Север и беден Юг. То обаче се отличава с неудобства, свързани с принадлежността на държави като Япония, Австралия, Нова Зеландия, Израел и др. След края на “студената война” като основно противоречие в световното стопанство изпъкват контрастите между Севера и Юга. В богатия индустриален Север се оформят три икономически центъра –

Северна Америка, Западна Европа и Източна Азия, които определят тенденциите в съвременното стопанско развитие. Днес сме свидетели на формирането на нов пространствен глобален модел, наподобяващ дъга, която съединява високо и сдечно развити страни

32. Rusev, M., Kl. Naydenov, Sustainable Development and Demographic Policy of Bulgaria. – In: International Symposium on Geography – Antalya, 5-8 June, 2007. Istanbul, 2007. (pp. 261-266)

В началото статията е дадена дефиниция на парадигмите като относително устойчиви схеми на изследователска дейност. В областта на обществената наука, като такава парадигма се е утвърдила тази за устойчиво развитие с цел постигане на баланс между краткосрочни и дългосрочни ефекти върху задоволяване на потребностите на обществото и възможностите на природата за регенериране. Целта е предоставянето на комплексни решения за съвременните демографски, икономически и екологични предизвикателства на глобално и регионално ниво. Разглеждайки координацията при вземане на решения между принципите на регионалната политика и тези на устойчивото развитие се прави заключение за практическото приложение на пространствените анализи за успешното решаване на задачите.

В контекста на проблема за устойчиво развитие и демографска политика на България се отбелязва, че разбирането за демографска политика се ограничава до целта за неговото стабилизиране като брой население при запазване на етно – конфесионалната му характеристика. Направен е хронологичен преглед на наложените мерки в тази област през втората половина на ХХ в. до наши дни, като заключението е, че те не са постигнали целта си. На база ситуацията в България е направен критичен преглед на демографските индикатори, разработени от органите на ООН, като са предложени допълнително нови индикатори, отчитайки регионалните особености в страната. Дадени са конкретни примери с отделни населени места, за които следва да се приложат специфични стимули, съобразно текущото демографско, етно-конфесионалното, образователно състояние на населението.

33. Христова, Н., М. Русев, София в географското и геополитическото пространство на България, Балканите и Евразия. – В: София – 130 години столица на България 1879-2009 г. Сборник научни статии. София, СИЛФИДА, 2009. (с. 21-30)

Кръстопътното географско положение на София и отрежда ключово място в географското пространство на България и Югоизточна Европа. Географските и позиции в зоната на контакт между Европа, Азия, Африка, относителната близост спрямо най-активните огнища на напрежение на Балканите, Кавказ, Средна Азия и Близкия Изток, както и близостта до Пролитите ѝ придават значителна геополитическа тежест.

34. Русев, М., Географски паспорт и електорален портрет на Смолянска област. – В: Сборник доклади от международна научна конференция “Тенденции в развитието на съвременния туризъм”. Смолян, 2009. (с. 26-31)

Регионалното развитие има директна връзка към методологията на електоралната география. Методът, базиран на географския паспорт, е фундаментален за настоящото изследване. Конюнктурната електорална ситуация в Смолянска област е резултат от взаимодействието между природни и социални фактори – природни ресурси, етно – конфесионална структура, възрастова структура и културни характеристики на населението, особеностите на селищната мрежа, икономическа специализация и други. Избирателната активност е относително умерена като цяло, като се наблюдават по-високи стойности при мюсюлманското и възрастното население, което облагодетелства предимно партияте Движение за права и свободи и Българска социалистическа партия.

35. Roussev, M., Electoral Geography and Sustainable Regional Development in Bulgaria: Case Study of North-West Bulgaria and Vidin District. – Geographica Timisiensis, XIX, 1, 2010. (pp. 155-162)

Преходът към устойчиво развитие зависи от политическите фактори, засягащи регионалните различия, принципите на регионалната политика и местно самоуправление. Те са зависими от моделите електоралното поведение в обществото. Промяната на социалните условия в България наложи актуализирането на изследователските методи и индикатори и оптимизация на териториалното делене. Електоралната география има висок потенциал в хода на тази актуализация. Основните статистически единици в изследването са административните области и общини, както техния цялостен ефект ниво при многомандатните райони. Този подход е комбиниран с корелативно – типологично потенциал на метода на “географския паспорт”. Той се използва за определяне на традиционните изборни групи избиратели на ниво административните единици и многомандатни райони. Техните характеристики се различават чрез ясно изразени зависимости в природните и социални особености от една страна и моделите електорално поведение от друга.

Северозападният регион се характеризира с неблагоприятна комбинация от природен потенциал и отрицателни социални тенденции – нарушена възрастова структура, отрицателен миграционен баланс, ниска икономическа активност и специализация в сектора на селското стопанство. Икономическата база е съчетана с ориентация в левия политически спектър. Най – типичният пример за това е Видинска област. През последните 2-3 години са налице обществени тенденции, които водят до нагласата, че България влиза в нов изборен цикъл, който да замени пост-комунистическия управленски модел от последните две десетилетия. Тази промяна в нагласите се очаква да се повлияе и на регионите, обект на изследването.

36. Nurgaliev, R., M. Roussev, European Integration as a Factor for the Transition Towards the Sustainable Development of Bulgaria. – In: Global Changes and Regional Development. Sixth International Conference, 16-17 April 2010, "St. Kliment Ohridski" University Press, Sofia, 2011. (pp. 250-254)

В статията се обсъжда ролята на европейската интеграция за България като начин за преход към устойчиво развитие. Направено е сравнение и анализ на ключови за устойчивото развитие социо-икономически индикатори от страните членки на ЕС. Обект на обсъждане са някои важни проблеми за България с, които страната се сблъсква на национално и регионално ниво, като на тази основа са изследвани причините за тях. Значително внимание е отделено на нарасналите външните ефекти от момента на пълноправното членство на България в Европейския съюз (ЕС). Направен е опит да се оцени приноса на европейските фондове предназначени за България за разрешаване на посочените проблеми като цяло и частност приноса на оперативна програма "Регионално развитие". Анализирани са възможностите за ускоряване на прехода към устойчиво развитие на България посредством процеса на европейска интеграция.

37. Нургалиев, Р., М., Русев, Центровете и междурегионалните отношения в България. – В: Новата икономическа география: теория и практика. Научен семинар, СУ „Св. Кл. Охридски“, 23.11.2012 г., София, 2013. (с. 88-97)

Въпреки, че центрографският метод е използван многократно в различни държави по света, само няколко изследвания, базирани на него са проведени в България. Статията анализира местоположението на центровете на областите, населението и икономическата активност в България. На база центрографския метод е представена една по-детайлна картина на регионалните социо – икономически неравенства в страната.

38. Русев, М., Асоциация на професионалните географи и регионалисти – мотивационни цели, организационни предизвикателства и стратегически задачи. – Доклад на Четвърта международна конференция „Географски науки и образование“, 30 - 31 октомври, 2015.

Докладът представя учредяването на Асоциация на професионалните географи регионалисти (АПГР), нейните цели, задачи, организационна структура, проблеми при функционирането и перспективи за развитие. В доклада основен акцент е регионалната структура и събитията за нейното развитие и утвърждаване. В доклада също се набляга на първите успешни опити за установяване на контакти с международни неправителствени организации на географи и регионалисти. АПГР е инициатор на един конструктивен диалог с Министерство на образованието и науката относно новите изисквания и регулации.

39. Roussev, M., K. Stoychev, The Geographic Passport – a Synthesis between Isard’s Index of Localization and Mathematical Properties of Proportions. – In: Fourth Romanian-Bulgarian-Hungarian-Serbian Conference. Vidin-Bulgaria, 15-17 September 2016.

Пространствените диспропорции на общественото развитие са географска аксиома, предопределена от безспорен природен детерминизъм. Индетерминистичното обществено влияние върху тях може или незначително да ги намали или значително да ги увеличи. Традиционно измерването на пространствените неравновесия се извършва чрез специфични индекси и коефициенти, въведени от изследователи като Pearson, Spearman, Gini, Hoover and Isard. Всеки от тях акцентира предимно върху степента на концентрация и специализация по даден показател с цел да представи сравнителните му стойности за неограничен брой териториални единици.

Изследването използва предположението за ентропно затворения характер на всяка статистическа териториална единица. Като основна методологична основа ни служи математическото свойство на пропорцията на примера на йерархично съподчинени статистически затворени териториални системи. Така всяка териториална единица може да бъде представена чрез географски паспорт, който я представя чрез неограничен брой унифицирано сравними пропорционални показатели.

Географският паспорт е комплексен метод, чрез който се осъществява качествен сравнителен анализ на по-малки спрямо по-големи статистически затворени териториални единици. Може да се използва за селища, общини, страни и региони.